

**Aposel Pol bung xailongdi mala
rangua Kristo Lipuxindi duwa
long sabangga Tesalonaika.
Tauxu xailong
mugamugangamga li ba,
1 Tesalonaika**

Namua Pol Bung Mala Na Tesalonaikadi

Bungina Pol, Tesalonaika bing long sabanga mugamugangam mana probinsia Masedonia. Baing Pol ila bu baxanga ulek xaiyua, saing xumana dahatum haringina mana Kristo. Ne Yuda teladi dibagu alaba, saing atiding disala saing disuka mala (Aposel 17:1-9). Baing Pol sauyadi, ila longga Beria, Atens, baing ina naga ila wa Korin. Kimuya Timoti ma Korin rangua Pol saing naxuya Tesalonaikadi na.

Baing ina naga, Pol bung mala ranguadi bu haringyadi, namua na duwa lipu hatuminga haringinam haundi. Baladi ba yaha sibuna manadi xaung iti Urana yanoa, namua na lungu haruanga ba dinaxu mana Yesuyu.

Ne bagu bila xumana daxabia rangrang mana Yesu goxoyanganoa te. Dibo ba daxabia ba lipu hatuminga haringinamdi dimati ba bag-ula daxap walinga subingang teguama, kimbo tegu. Xauna, dibu ba daxabia Yesu goxoyangang xaidabinoa. Binabu Pol bung haruanga baguli bu haxuya xusungangadingdi. Baing baladi ba bungina diragu Yesu goxoya ma, sanga ba dirung

olang te. Tegu. Bing disu mana Toxoratamona haruanganoa saing dilibu kubolu xaidi.

Xailongga li bila xailong mugamugangam Pol bung mana Urana Xuanoa. Bung bila niani AD 51.

Haruanga Tuandi

- Haruanga mugamugangam (1:1)
- Harua xai sibuna mala rangua Urana mana Tesalonaikadi (1:2-10)
- Baxanga ba aposeldi dilibu baraxinta liwe manadi (*Hataina* 2-3)
- Hanaunaudi (4:1-5:22)
- Haruanga kimuam (5:23-28)

Haruanga Mugamugangam

¹ Nga Pol, ngagabu Sailas Timoti tang.*

Amtum gabung xailongga li mala ranguang lipu sabungamdi awa long sabangga Tesalonaika, ang gataga rangua Tibura Urana xaung Toxoratamona Yesu Kristo.

Am gasabu ba tang atiding dimoti mang xaung tang dilibu gamoimdi duwa mosiu.

Tesalonaika Hatumingading Haringindi

² Bungingbunginalo amtum gaharua xai sibuna na Urana mang longgalo, am gasabu mang bunging bungina am gasabu. ³ Baing Tibura Urana maxania bungingbunginalo am gahatua mia muli axadi li: Oxatanoa alibudi namua na ahatum haringina, oxatua ahaxi ba alibudi bu dahauli lipudi namua na muruim sibuna

* **1:1** Sailas Timoti tang—Lipu luwa ba dahaxa mauli rangua Pol, saing tang dahauli ba ungguti Tesalonaika sabunganoa.

manadi, xaung kubolua ali haringina bungina axap salaga namua na ata ragunga mana Toxoratamona kiria Yesu Kristo bagula goxoya ma muli.

⁴ Riamam hatuminga haringinam mana, ang Urana murung sibuna mang ba, amtum gaharua xai sibuna na Urana xauna namua na am gaxabia ba moguang bu awa ing sibung lipuxindi. ⁵ Am gaxabia alaba namua na bungina am gama ranguang saing am gabaxanga ulek xaiyua nang, haruanga ba ma olang te. Ma xaung Urana Aningonoa waxata haringina maluxu mam, saing ang gabagu rangrang ba am gahatum haringina ba haruanga ba maxuna. Ang sibuum axabia kubolua am galibu bu am gahauliang bungina am gawa ranguang. ⁶ Salak sabanga xapkang, ning Urana Aningonoa haringiang bu axap ulek xaiyua xaung gamoimdi diyaha sibuna. Bila balau asu mana kimam babundi, xaung Toxoratamona king babundi xauna. ⁷ Binabu ahatanga daxanga xai masok na lipu hatuminga haringinamdi duwa probinsiadi Masedonia Akaya tang bu dinaxu mana. ⁸ Toxoratamona uleginoa ahatanga masok ba, ila ila laing sok mana Masedoniadi xaung Akayadi bila toxi tela sau mala. Ne probins luwadi ba dintang ganiding te. Tegu. Hatumingaim haringina mana Urana ba lipu long longgalo dilungu ba. Binabu am oxatamam te ba am gabaxanga alaba nadi, ⁹ namua na ding sibuding dinaxuya mana axadi disok bungina am gawa ranguang. Dinaxuya mana baru daxanganta asauya babuadi asabu manadi, axugia mala

bu ahatum haringina mana Urana maxunama, Urana walingama, atuxu oxatanoa ¹⁰ saing aragu Garanoa goxoya long xaiya ma, Garanoa iti mesa mana matiyua, Yesu naga. Ina naga xap kira muli sangua Urana ating salianoa bagula ma xaidap subingania.

2

Pol Oxatanoa Tuxu Tesalonaika

¹ Riamam hatuminga haringinam mana, ang sibuim axabia ba oxata amtum gatuxu bungina am gawa liwe mang, hanggalang olang te. Tegu. ² Ang gaxabiau, muga bungina am gawa long sabangga Pilipai, lipudi disina salaga nam xaung daharua diana mam. Baing bungina am gama yabaimia, lipudi duxukxugiam haringina xauna. Ning Urana kiria haringiam bu am gali haringina saing am gabaxanga uleging xaiyua nang. ³ Namuxina haruangamama hanggalang olang te bing bungina am gawagi lipudi ba dahatum haringina mana ulek xaiyua, haruangua am gabaxanga ba sok mana hatuminga doyana te, saing am gatuba ba am galibu doa te. Xauna, am gatuba ba am gatuxu murak te. ⁴ Tegu! Am gabaxanga namua na Urana tubam ba, saing mana ing murunganoa ta ulek xaiyua rimamamia. Heku lipudi dahatum xai mam. Am galibu mana namua baguba te. Am galibu bu Urana, ina tuba hatumingamamdi, bagula hatum xai mam. ⁵ Ang gaxabia ba am gaharua haruanga oranam tela nang bu libuang gayaha te. Baing haruanga xawangam tela hisa

hatumingamamia te. Urana ing sibuna sanga ba baxanga bila ba. ⁶ Am gatuba bu am gaxap yaya sabanga ranguang kimbo rangua lipu teladi te.

⁷ Maxuna, amtum ba Kristo aposelindi. Binabu sanga ba am gabalang ba awa hawa mam bu asina yaya nam. Ning am gabo ba am gasina mauxanganoa nang te, binabu am gawa mosiu liwe mang, bila bauwa tela wasa mana garang kaxukandi. ⁸ Am murumam buk mang, binabu am gayaha sibuna ba am gasina Urana uleging xaiyua ing ganina nang te. Xauna, am gayaha sibuna ba am gasina walingamamdi nang bu dahauliang, namua na am murumam buk mang. ⁹ O riamam hatuminga haringinam mana, maxung sibuna ahatum muli mana makasangamam sabanga am gatuxu. Am gawa ranguang bu am gabaxanga Urana uleging xaiyua, ning xaidap yambong am gatuxu oxata sabanga teladi xauna, bu am gasai axadi daharingia sanggamamdi, bu am gasina mauxanganoa na lipu tela te.

¹⁰ Bungina amtum gawa ranguang ang gahatum haringina ba, ang gagabu Urana abagu kubolumam longgalo, saing axabia ba am galibu Urana kubolundi, kubolu maringindi xaung kuboluadi doxola mana axamang dian tela. ¹¹ Ang gaxabia ba kubolua am galibu mang taining tainina, bila gara tibudinga libu mana ing sibung garandi. ¹² Am gasina sina haruanga nang bu haringiang, xaung bu libu awa mosiu, am gahanaunauang ba ahaxa walingaimia sanga mana Urana murunganoa, ina Urana wangiing ba aluxu ma mana Yonggaxinoa xaung ralanoa.

¹³ Baing bungingbunginalo amtum gaharua xai sibuna na Urana xauna, namua na bungina ang galungu haruanganoa am gabaxanga nang ba, axap bila lipudi haruangadinga te. Tegu. Ang gaxap haruanga ba bila Urana Xuana naga. Baing haruanga ba waxata maluxu mang adi ahatum haringina ba. ¹⁴ Am gaxabia alaba namua na am gabaguang sibuim bakbagimdi disina mauxangang xumana nang ne ali haringina. Riamam hatuminga haringinam mana, am gaxabia ba Urana haruanganoa waxata waxata maluxu mang, namua na axadi disok mang bila axadi disok mana Urana lipuxing sabungamdi ditaga rangua Kristo Yesu ba duwa probinsia Yudia. Axap salaga rangua ang sibuim bakbagimdi bila ding daxap salaga rangua ding sibuding bakbagidinga Yudadi. ¹⁵ Bakbakka Yudadi dung Toxoratamona Yesu xaung Urana lipuxing suxungunguamdi, saing disukamtum mala sangua yabadingdi xauna. Kuboludinga Urana yaha mana te. Xauna, disok lipu longgalo bixuadingdi, ¹⁶ dituba ba disoxautiam ba am gabaxanga na Yuda Teguanamdi ba Urana bagula xapdi muli. Bila balau dahaxuruxuru kuboluding diandi laing dibaxagi! Mahaing, mahaing, baing Urana ating salianoa sok manadiuba!

Pol Muruna Buk Ba Bagudi

¹⁷ Riamam hatuminga haringinam mana, bungina disukamtum mala sanguang bunging gamoita, am gaxunomia bila lipu tela wa hasoya mana garandi, ne hatumingamamdi duwa ranguangguyu. Am gatuba haringing sibuna ba

am gagoxoya ma namua na murumam sibuna ba am gabaguang. ¹⁸ Am murumam sibuna ba am gama ranguang, saing nga Pol ngatubatuba sus. Satan soxautiam. ¹⁹ O riamam mana! Bungina Toxoratamona kiria Yesu goxoya ma, amtum garagu mana baraxinta? Bagula gamomamdi diyaha mana baraxinta? Saing baru haxuyanganta bagula itiam Yesu maxania? Ang ba! ²⁰ Maxung sibuna! Namua ang ba, baing am gaxap yaya sabanga saing am gayaha.

3

¹ Gamomamdi dahaxi ba am gabaguang. Ne daxanga tela te. Binabu bungina gamomamdi dahaxi buk, amtum gahau hatumingua ba amtam ganimam tam gawauyu long sabangga Atens. ² Baing tam gasoxi Timoti mala ranguang. Ina riamam hatuminga haringinama saing waxata rangua Urana ba baxanga ulek xaiyua mana Kristo. Am gasoxi bu haringiang xaung bu hauliang ba ali haringina maluxu'm hatumingaim haringina, ³ bu sanga mana hatumingaim haringindi xungdi mari te maluxu'm tubaikkadi li daxapkang. Ang gaxabia xai sibuna mauxangandi bila ba daxap kira bing disu mana Urana murunganoa. ⁴ Maxung sibuna, bungina am gawa ranguang waleu, am gabala balang ba bagula taxpap salaga. Baing sok bila ba. Ang gaxabia xai sibuna baing. ⁵ Mana namua naga, bungina gamogua haxi buk, bing ngasoxi Timoti bu suli mana hatumingaim haringina. Nam Lipu Tubaikkama tubang, saing oxatadi am gatuxu mang dahanggalang olang.

Naxuyanga Xai Pol Xap Rangua Timoti

⁶ Ne hata sibuna li Timoti goxoya ranguang ma, saing baxanga namtam haruanga xaiya ba ahatum haringinauyu saing muruim sibuna mana lipudiyu. Balamtam ba bungingbunginalo ahatum muli mam saing gamoimdi diyaha sibuna mam, saing muruim sibuna ba abaguam muli, bila am xaunau murumam sibuna ba am gabaguang muli. ⁷ O riamam hatuminga haringinam mana, am gawa ne mauxangang xumana daxapkam, saing lipudi disina salaga nam. Ning hatata am galungu ba ahatum haringina, binabu haruanga ba haringiam sibuna. ⁸ Alaba libu hatumingamamdi dimaxana, namua na am gaxabia ba ali haringina ataga rangua Toxoratamona. ⁹ Am gaharua xai sibuna mala rangua Urana mang baru? Haruangamam xai sibunam diraxap. Namua na am gayaha buk mang Urana maxania. ¹⁰ Xaidap yambong am gasabu haringina ba am gabaguang muli xaung ba am gasahi hatumingaim haringing hataimdi diraxapkuyu.

¹¹ Amtum gaxusunga Tibura Urana xaung Toxoratamona kiria Yesu ba tang dahamaringia daxangua bu am gama ranguang. ¹² Am gaxusunga ba Toxoratamona libu kuboluima ang muruim sibuna mana riim hatuminga haringinamdi tubu, xaung muruim sibuna mana lipu longgalo xauna, laing kubolua ba baxagi saing matuxuyana mang, bila amtum murumam sibuna mang. ¹³ Baing am gaxusunga Toxoratamona ba haringia hatumingaimdi bu anaxu

mana Urana daxanganoa ing ganina, laing Toxoratamona kiria Yesu goxoya ma xaung uleginam maringindi. Bila balau bungina ali Tibura Urana maxania, bagula baguang bila lipuxindi saing bagula kuboluim diandi duwa te.

4

Tawa Bu Talibu Urana Murunganoa

¹⁻² Tauna, amtum gabo ba am gabung haru-anga teladi. Riamam hatuminga haringinam mana, kira tataga rangua Toxoratamona Yesu, binabu am gahanaunauang ba ahaxa maringina walingaimia bu alibu Urana yaha. Am gatu-batubang masup ba alibu bila ba, saing axabia am galibu bila ba xaung haruanga Toxoratamona Yesu tabinam mana ba. Am gaxabia ba ahaxa mana walingaimdi bila ba, ne hatata am gaxusungang am gaharingiang ba alibulibu sibuna. ³ Daxangua Urana muruna mana bing alibu kubolundi bu awa lipuxindi. Binabu, awa hasoya mana kubolu miaxuam longgalo. ⁴ Muruna mana ang taining tainina axap xabianga mana awasa xai mana sangga murunganoa, mana kuboluadi disigixinga xaung kuboluadi dimaring lipudi maxadingia. ⁵ Labu anai mana hatuminga gatilangam xapkang bu alibu kubolu miaxuamdi bila lipu hatuminga haringing teguamdi. Ding daxabia Urana te. ⁶ Urana muruna mana awasa mana sangga murunganoa bu labu angia tela libu kubolu diana mana riang hatuminga haringinamau tai, xaung bu labu hanai umanganau tai. Ahatumia muli am gabaxanga haringina masup

nang ba Toxoratamona bagula sina salaga na lipudi mana kubolua na bila ba. ⁷Urana muruna mana asu mana haruanga li namua na wagi kira bu talibu kubolu miaxuamdi te. Tegu. Wagi kira bu tawa iniadi xaung tawa maringina. ⁸Binabu lipu gaxarea dila hawa mana haruanga li te, bing dihixiya haruanga lipuam te. Tegu. Dihixiya Urana haruangoa, ina sina Aningonoa nang ba!

⁹ Ne mana kubolua muruim sibuna mana riaim hatuminga haringinamdi, heku amtum gabung haruanga tela ranguang, namua na Urana tubatubang ba ang muruim sibuna mang. ¹⁰ Maxung sibuna, muruim sibuna mana lipu hatuminga haringinam longgalo duwa probinsia Masedonia. Ne, riamam hatuminga haringinam mana, am gaxusungang haringina ba alibu kubolua baguba xumang sibuna. ¹¹ Aharingia hatumingaima ba ahaxa mosiu walingaimia, ba awasa mana ang sibuim oxataimdi, xaung ba awaxata bu ahauliang sibuim bila waleu am gabalang ba. ¹² Alibu bila ba bu kuboluimdi disina yaya nang lipu hatuminga haringing teguamdi maxadingia, xaung bu sanga ba axusunga lipu tela mana haulingua te.

Toxoratamona Malinganoa

¹³ Riamam hatuminga haringinam mana, amtum gabo sibuna ba axabia rangrang mana axadi bagula disok mana lipu hatuminga haringinamdi dimati masup. Am gabo ba awa bila lipu hatuminga haringing teguamdi te. Dita hatumingadingdi mana xaidap mesanga muliam

te, baing bila balau ayangading sibuna mana lipuadi dimati ba. ¹⁴ Kira tahatum haringina ba Yesu mati saing mesa muli ba, baing ina naga tahatum haringina ba lipudi ditaga rangua saing dimati masup, Urana bagula xapdi ma xaung Yesu. ¹⁵ Am gabaxanga nang Toxoratamona ing sibuna haruanganoa bila li: Bungina goxoya ma, bagula kira lipudi tagamatauyu tala rangua muga te. Tegu. Bagula lipu matiandi dila muga rangua to. ¹⁶ Namua na bagula wagi tabinanganoa, uleginamdi yanamidinga bagula harua sabanga, saing Urana toxinoa bagula sau, saking Toxoratamona ing sibuna bagula ri long xaiya ma. Baing muga lipu matiandi ditaga rangua Kristo bagula dimesa muli. ¹⁷ Disup mala, baing Urana bagula xap kira lipudi tagamatauyu mahaing ranguadi, saing kira longgalo bagula tagugunia mana mugapdi rangua Toxoratamona sabalunia. Baing bagula tawa rangua Toxoratamona bungingbunginalo. ¹⁸ Baing ina naga, aharingiang mana haruanga baguli.

5

¹ Tauna, riamam hatuminga haringinam mana, heku amtum gabung haruanga tela mala ranguang mana bungina xaidapka ba bagula sok, ² namua na ang gaxabia xai sibuna ba Toxoratamona xaidabinoa bagula ma bungina lipudi dahagaxa ba sanga ba ma te, bila lipu hanaunggam tela ma. ³ Lipudi bagula daharua ba, "Am gawa bunging xai xaung mauxangan te." Bagula daharua haruanga na bila ba, saing hata sibuna li mauxangang sabanga bagula

xapdi sap. Lipu tela bagula giti mala mana xaidapka baguba te. Bagula bila haing tela gamona halingalingaina, ne salak hayauxingama xap sap.

⁴ Ne riamam hatuminga haringinam mana, awa labiania te. Binabu xaidapka ba sanga ba xapkang bila lipu hanaunggam te. Malinganoa bagula hataguang bu ahixi mana te. ⁵ Namua na ang gawa gara lulianamdi xaung gara xaidapkamdi. Kira tataga rangua yambong xaung labiana te. ⁶ Binabu sanga ba tawa bila lipu teladi te, ding dikinu kinu matabu. Tegu! Bing tamaxania saing tawasa xai mana kira kuboluradi. ⁷ Namua na yambonga bing bungina lipudi dikinu, saing yambonga bing bungina lipudi dinung lang haringina laing kakahading. ⁸ Ne kira tataga rangua lulianoa, binabu tawasa xai mana kira kuboluradi. Tasau kuboluadi tahatum haringina xaung murura sibuna bu soxauti makira bila imang ainggam soxauti mana lipu hauninggam ringringinoa, xaung tasau kubolua tata ragunga mana Toxoratamona xap kira muli bu soxauti makira bila muxup ainggam soxauti mana lipu hauninggam toxonoo. ⁹ Namua na Urana mogu kira ba taxap ating salianoa te. Tegu. Mogu kira ba tawa lipuadi bagula xapdi muli mana kubolua Toxoratamona kiria Yesu Kristo libu makira. ¹⁰ Yesu mati makira, bu nabu tawa kimbo tamati bungina goxoya ma, bing sanga tawa rangua. ¹¹ Binabu aharingiang xaung ahauliang ba ahatum haringing sibuna, bila hatata alibu baing.

Hanaunaunga Kimuamdi

¹² Tauna, riamam hatuminga haringinam mana, amtum gaxusungang ba awa hawa mana lipudi dituxu oxata sabanga liwe mang ba. Duwasa mang mana Toxoratamona daxanganoa, xaung dibiliang ba labu alibu kubolu diandiu tai. ¹³ Asina yaya sabanga nadi saing muruim sibuna manadi namua na dituxu oxatua ba. Arung mosiu ranguang. ¹⁴ Baing riamam hatuminga haringinam mana, am gaxusungang haringina bila li: Abili lipuadi dirung olang, aharingia lipuadi dimaxuwa, ahauli lipuadi haringingading te mana Urana daxanganoa, xaung alibu kubolu mosiam rangua lipu longgalo. ¹⁵ Ahaxi mana labu angia tela haxuya kubolu diana mana kubolu dianau tai. Ning bungingbunginalo ahaxi ba alibu kubolu xai nang xaung na lipu longgalo xauna. ¹⁶ Bungingbunginalo gamoimdi diyaha. ¹⁷ Asabusabu mua. ¹⁸ Mana axamang longgalo aharuwa xai sibuna na Urana, heku xaidi kimbo diandi. Namua na Urana muruna mana ang gataga rangua Kristo Yesu ba alibu axadi ba. ¹⁹ Labu abili Urana Aningonoa bungina waxata liwe manggu tai. Axa ba bila aung yaba. ²⁰ Nabu Aningonoa yu lipu teladi ba daxap suxungunoa saing dibaxanga, bing labu hauxaim mana haruangadingau tai. ²¹ Ning atuba haruanga longgalo. Haruanga maxung sibunamdi dima rangua Urana, bing axapdi asu manadi. ²² Awa hasoya mana haruanga diang longgalo.

²³ Am gaxusunga Urana, gamogamu mosiam moxonoa, ba ing sibuna xugiang ba asok sigixingang sibuna. Am gaxusunga ba hauliang ba

angingoim longgalo, luim longgalo xaung sang-gaim longgalo bing doxola mana kubolu diandi ila ila laing Toxoratamona kiria Yesu Kristo goxoya ma. ²⁴ Lipua wagiang bing bagula su mana haruanganoa saing maxung sibuna bagula libu.

²⁵ Riamam hatuminga haringinam mana, asabu mamtum. ²⁶ Atuxu lipu hatuminga haringinamdi rimadingdi* amtum yamamia bila Urana lipuxindi dilibu. ²⁷ Ngatabinang Toxoratamona maxania ba atiti xailongga li na lipu hatuminga haringinam longgalo.

²⁸ Am gasabu ba Toxoratamona kiria Yesu Kristo atin dimoti mang.

* **5:26** Grik xuana—alibu lipu hatuminga haringinamdi. Ding kuboludinga bu dahatanga muruding manadi. Ne kubolura xan tela, binabu tabung ba atuxu rimadingdi.

Urana Xuana
The New Testament and portions of the Old
Testament in the Mato Language of Papua New
Guinea
Nupela Testamen na sampela hap Oldpela Testamen
long tokples Mato long Niugini

copyright © 2018 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mato

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2023-11-13

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 13 Dec 2023

55f62369-23de-5cfa-956d-f88a05cead65